

♪ Цікаве про методику В.Ємельянова

Ємельянов Віктор Вадимович – завідувач кафедри музичної освіти інституту психології, педагогіки, соціального управління Тюменського державного університету, доцент.

Веде практичні дисципліни: «Клас сольного співу», «Розвиток голосу».

Читає курси: «Історія вокального виконавства», «Введення в теорію співочого голосоутворення». У 1995 р. читав лекції і проводив майстер-клас в Кембріджському університеті, давав майстер-класи в Німеччині, Голландії, Швейцарії, Австрії, Великобританії.

Віктор Вадимович створив унікальну методику постановки голосу для представників найрізноманітніших професій.

У 2000 р. був запрошений на I Світову хорову олімпіаду в м. Лінц (Австрія), де виступав з лекцією та майстер-класом. Має 34 публікації.

Фонопедичний метод розвитку голосу В. В. Ємельянова в практиці роботи музичного керівника ДНЗ № 43 Вечірко Любові Іванівни

Фонопедичний метод розвитку голосу, що має, перш за все, технологічну спрямованість, заснований на критеріях фізіологічної доцільності, енергетичної економічності та акустичної ефективності голосового апарату в співі.

Метою фонопедичних вправ є рішення координаційних і тренажних завдань роботи над голосом. Ці вправи є підготовчими і допоміжними по відношенню до вокальної роботи.

Фонопедичні вправи стимулюють м'язи, що беруть участь в голосоутворенні. З існуючих рівнів голосової активності (домовний, мовний та співочий), співочий заснований на сигналах домовної комунікації, адже голосовий апарат - саморегулююча система, в якій можна управляти тільки артикуляційною мускулатурою, а на всі інші компоненти можна впливати лише побічно, через створення оптимальних умов для дії механізму саморегуляції.

Що дають фонопедичні вправи при навчанні вокалу? Це:

- ❖ Розширення діапазону.
- ❖ Значне збільшення сили звучання голосу у кожної дитини.
- ❖ Посилення насиченості звуку.
- ❖ Політ.
- ❖ Покращення вібрато.
- ❖ Велика співучість звуку.
- ❖ Свобода.
- ❖ Розкутість співочого звучання і співочого процесу в цілому.

Поява показників співочого голосоутворення дозволяє включити в роботу більш складні прийоми, вести більш тонке самоспостереження як традиційними методами, так і принципово новими.

Така система вправ, яку я використовую фрагментально, особливо допомагає в роботі з важкоінтонуючими дітьми. У своїй практиці я бачу позитивні результати, які допомагають дітям знайти свій голос в будь-якому регістрі, найбільш активно застосовуючи вправи домовної комунікації.

Дитина запам'ятовує свої відчуття і потім переносить їх у потрібний музичний матеріал в залежності від регістру. Все це дає можливість відчувати себе значно впевненіше і продовжити розвиток співочих можливостей.

Можна розвинути голос, якщо цього дуже захотіти.

Фонопедичний метод В.В. Ємельянова дає можливість кожній дитині розкрити можливості свого голосу, а значить сказати собі самому: „Я можу”, „Я співаю”.

Інноваційна технологія В.Ємельянова в роботі з дошкільниками

Провідна роль в музичному вихованні дошкільників належить співу. Навчання співу - один з найсильніших засобів естетичної дії на людину. Спів може безпосередньо виражати глибину людських відчуттів, найяскравіші переживання. Він справляє враження на дітей дошкільного віку, викликає у них емоційний відгук.

В процесі співу розвиваються слухові уявлення, без яких неможливе правильне відтворення мелодії голосом, мелодійний слух, чуття ладу, відчуття ритму, музична пам'ять і більш загальна здатність - емоційний відгук на музику.

На заняттях по співу удосконалюється мова дітей, виправляються дефекти вимови. Коли діти співають, вони вимушені вимовляти слова протяжно, чітко, а це допомагає правильному їх засвоєнню. Крім того, текст пісні підпорядкований певному ритму, що також сприяє вимові важких звуків і складів.

Кожен основний метод - наочно-слуховий, словесний, художньо-практичний - містить в собі певний комплекс різноманітних методичних прийомів, які уточнюють цей метод”.

У методиці навчання співу велике значення має правильне виконання пісні. Не можна ігнорувати вступ до пісні, який створює певний настрій, часто виражає її основну ідею. Дуже важливо, щоб пісня справила враження на маленького слухача вже при першому знайомстві з нею. Емоційно-схвильоване виконання завжди знайде відповідний відгук у дітей, викличе різні відчуття: радість, смуток, жалість, захоплення і так далі.

Ці безпосередні емоційні реакції є результатом дії художніх пісенних образів. Активне сприйняття твору викликає бажання вивчити його.

Потрібно пам'ятати, що від якості виконання залежить не тільки яскравість сприйняття, але і якість відтворення пісні дітьми.

Спочатку музичний керівник співає мелодію пісні. Потім показує дітям, як і коли треба узяти дихання, пояснює характер, динамічні особливості твору (співати співучо, „преривисто”, підсилити або ослабити звучність і т. д.), чітко і виразно вимовляє слова, звертає увагу дітей на чистоту інтонування.

При розучуванні пісні велике значення має співоча постава. Під час співу треба сидіти прямо, не піднімаючи плечі і не напружуючи м'яза шії, правильно дихати і т.д.

Міміка під час співу справляє особливе враження на дошкільників. Досвід показує, що інтерес дітей до пісні зростає навіть при незначній зміні виразу обличчя педагога.

Так, виконання жартівливої пісні повинне супроводжуватися усмішкою. Іноді достатньо трохи помітного руху брів або губ, щоб створити потрібний настрій. Це додає співу особливу виразність.

Важливе значення при навчанні дошкільників має жест педагога.

Музичний керівник часто супроводжує свій спів плавними або уривистими рухами руки. Це сприяє ефективнішому засвоєнню основних співочих умінь і навичок.

Істотну роль в навчальному процесі грає слово педагога (бесіда, пояснення, вказівка і т. п.). Музика не тільки впливає на відчуття, але і будить думку. Завдання муз керівника - управляти сприйняттям музики, учити слухати її, пояснювати зміст творів, коментувати їх в процесі розучування.

Особливо зростає роль слова в роботі з дітьми старшого дошкільного віку. Пояснення педагога не зменшує враження від музичного твору, а, навпаки, заглиблює його. Слово допомагає дитині правильно сприйняти художній твір. При розучуванні пісні музичний керівник пояснює той або інший співочий прийом.

До наочних прийомів відноситься показ ілюстрацій, картинок, використання іграшок, музичної азбуки, лото і так далі.

В процесі розучування пісень широко використовуються ігрові прийоми.

Навчаючи співу, музичний керівник повинен знати індивідуальні особливості дітей, щоб знайти «ключ» до кожного з них. Правильна організація роботи на заняттях по співу, і зокрема, охорона дитячого голосу неможливі без індивідуального підходу.

Перевіряти співочі уміння дошкільників слід на доступних і знайомих піснях з репертуару попередніх вікових груп, враховуючи відношення дитини до того або іншого твору. Якщо пісня виконується правильно і без забруднень, її можна транспонувати на півтону або на тон вище або запропонувати іншу з ширшим діапазоном. Якщо дитині важко проспівати верхні звуки, мелодію слід транспонувати нижче, тобто знайти зручну тональність.

Спів в дитячому саду слід також розглядати як засіб зміцнення організму дошкільників. Необхідно строго дотримувати гігієнічні умови:

проводити заняття в провітреному приміщенні, на чистому повітрі, в суху і теплу погоду, тоді воно сприятиме нормальному розвитку і зміцненню легенів, апарату артикуляції і голосового апарату. На думку лікарів, спів є кращою формою дихальної гімнастики.

Музичний керівник або вихователь під час навчання співу зобов'язаний здійснювати наступні завдання:

- ❖ а) формувати у дітей співочі уміння і навички, привчаючи їх чисто і виразно виконувати пісні;
- ❖ б) учити дітей співати на заняттях і поза ними, як за допомогою вихователя, так і самостійно, у супроводі інструменту і без супроводу;
- ❖ в) розвивати у дітей музичний слух, привчаючи їх розрізняти правильний і неправильний спів, звуки по висоті і тривалості, слухати себе під час співу і виправляти свої помилки;
- ❖ г) розвивати дитячі голоси, добиваючись їх природного звучання, долаючи монотонне «гудіння» і поступово розширюючи діапазон;
- ❖ д) сприяти прояву початкових форм дитячої пісенної творчості.

Дошкільники повинні співати природним звуком, без крику і напруги. Музичний керівник добивається, щоб звучання дитячого голосу було виразним, природним, дзвінким, співучим. При цьому обов'язково треба враховувати, окрім загальних принципів звукоутворення, особливості дитячого голосового апарату та індивідуальні властивості кожної дитини.

Правильне вокальне звукоутворення залежить від співучості звуку. Дошкільники, особливо молодшого віку, часто не співають, а просто вимовляють слова «говіркою». Завдання музичного керівника - навчити дітей виконувати протяжно звуки і не «ковтати» кінці музичних фраз.

Велике значення для протяжного співу мають правильне дихання і вокальна дикція. Дошкільники повинні навчитися нормально дихати під час співу, інтенсивно і своєчасно робити вдих і видих. Дітям молодшого віку слід брати дихання між словами, не розриваючи їх, а старшим дітям - між музичними фразами.

Розвиваючи у дошкільників правильну дикцію, потрібно добиватися активності, рухливості апарату артикуляції, співучого, округлого звучання голосних, чіткої вимови приголосних, правильної вимови слів. Музичний керівник зобов'язаний пояснити дітям значення слів тексту і навчити правильно вимовляти їх під час співу. Вироблення правильної вокальної дикції сприяє виразного виконання пісень.

Перед розучуванням пісень діти обов'язково повинні розспівуватися, тобто виконувати вправи для розвитку співочого голосу (звукоутворення, дихання, дикції, чистоти інтонування), музичного слуху і координації голосу і слуху.

У дитячій вокально-хоровій практиці іноді використовуються так звані фонопедичні вправи В Ємельянова, що мають технологічну спрямованість і засновані на критеріях фізіологічної доцільності, енергетичній економічності й акустичній ефективності голосового апарату в співі. Метою фонопедичних вправ є вирішення координаційних і тренувальних завдань роботи над голосом, ці вправи підготовчі, вони допомагають у вокальній

роботі. Фонопедичні вправи стимулюють м'язи, що беруть участь у звукоутворенні.

- Вправи поділяються на кілька груп залежно від поставлених завдань:
- голосові сигнали домовної комунікації: шип, сипіння, скрип, хрип, свист тощо;
  - керування артикуляційною мускулатурою;
  - довільне керування регістрами;
  - вироблення співочого вібрата;
  - формування механізму прикриття.

Зазначені фонопедичні вправи сприяють розширенню діапазону, збільшенню сили й яскравості голосу, легкості звучання, поліпшенню вібрата, співучості голосу, а також розкнутості співочого процесу. Подібні вправи виконують роль творчих завдань, розвивають загальну моторику організму і, що найголовніше, роблять процес роботи над вправою цікавим, захоплюючим, образним.

Зразком таких вправ може бути озвучення вірша О.Вацетіса „У кого що всередині” та вправа весняні голосі”, які спрямовані на розвиток артикуляційної моторики дихання, гнучкості голосового діапазону, розуміння звукообразжальної мови.

Лише позитивні емоції викликають у дитини бажання співати. Важливо правильно вибрати пісню. При цьому необхідно враховувати кілька моментів:

активний словниковий запас дітей, їхні фізичні дані, музичний досвід, емоційний стан. Пісня має бути зрозумілою дітям, цікавою за змістом, з приємною мелодією, коротким текстом, легкими для вимови словами.

Головне в музичному розвитку дошкільника - занурити його в розмаїття музики, навчити жити нею..

Фонопедичні вправи за методикою В.Ємельянова

М. керівник: І в садочку в нас малята
Полюбляють теж співати
Тож давайте разом розспіваємось
Досвідом пісенним обмінюємось.

Перед тим, як співати розпочати
Треба правила нам пригадати.

Сядь рівненько, опустивши руки,
Прямо спину й голову тримай,
І співай легким, красивим звуком,
Всі слова, як треба промовляй.

Білосніжка: Стиха спів веди, яку розмові -
Це також наука не мала.
Щоб пісні стелились, як шовкові,
І струмком мелодія пливла.

М. керівник: Щоб навчитися співати,
Треба дихання вмить брати.

Зараз» гномики й малята,
Будемо фантазувати...

Білосніжка: Є в мене квіточка гарненька
Понюхаємо її швиденько,
А щоб видих нам зробити -
Треба свічку не згасити.

(виконуємо вдих через ніс швидко, а видихаємо через рот повільно) –3р.

М. керівник: Будем далі уявляти,
Будем кульку надувати.
Коли лусне кулька - вмить
Треба різко вдих зробити!

(надуваємо кульку, плескаємо-лопається кулька, робимо різкий вдих) -3р.

Білосніжка: Ну, а зараз ми пограємось,
Що у кого є дізнаємось!

М. керівник: Є в годинника спішилка -
Тік-так, тік-так, тік-так.
А в дівчаток є смішилка –
Хі-хі-хі, ха-ха-ха.

А у мишки є пищалка -

Пі-пІ-пІ, пІ-пІ-пІ.

А у коника іржалка -

І-гі-гі, і-гі-гі.

Стукалка є в каблучків —

(рухливо цокають язичками)

І пихтілка в їжачків.

(сопіння носом)

В тигра злого є ричалка

(р-р-р-р-р-р)

В доброго жука - дзижчалка

(ж-ж-ж-ж-ж)

Ми сідаєм на літак

Летимо угору так -

(показують рух літака голосом та рукою вгору)

Випускаємо шасі -

Приземляємось усі.

(показують рух літака голосом та рукою вниз)

З пагорба побіг струмок

(бовтають язичком, зображуючи булькіт струмочка)

Всюди чути спів пташок

Цінь - цвірінь, цінь - цвірінь.

Вже з бурульок капотить

(клацають язичками, змінюючи форму рота)

Це ж весна до нас спішить.

(плескають в долоні)